

Hatvan, 1892. január 2. - Kistarcsa, 1951. március 4. A család Rimaszombatra költözött, majd Budapestre kerülnek végül az esztergomi bencés gimnáziumban letett érettségi után azonnal jelentkezett kispapnak. Vaszary Kolos hercegprímás Rómába küldte tanulni a Gregoriana egyetemre, ahol 7 év alatt 2 doktorátust szerzett. Kb. 6 nyelven beszélt. Több könyve közül kiemelkedik a házassági köteléki perek című munkája, amely a Szentszéki bírászkodás gyakorlatában hivatkozási mű lett. 1915-ben szentelik pappá, 1937-ben püspökké. Egy 1945-ös Szentbeszédéből válik világossá vértanúi elszántsága: „Évtizedek harcai megtanítottak arra, hogy nevelőim figyelmeztetései nem voltak túlzások. S mikor a múlt év őszén Istenben boldogult főpásztorunk tisztán látva népünknek tragikus sorsát, kiadta papjainak a parancsot, hogy mindenki küldetéséhez híven maradjon meg a gondjaira bízott hívek között, s amikor figyelmeztetett a nála szokásos egyszerű, keresetlen szavakkal, hogy a papoknak a legnagyobb megpróbáltatások idején teljesíteni kell kötelességeiket, még vértanúság árán is: a martirum gondolata nem döbbsített meg, nem csodálkoztam, természetesnek tűntek fel az Üdvözítő szavai: eljön az óra, hogy mindaz, ki megöl titeket, szolgálatot vél tenni Istennek”. Tudatosan vállalta, hogy a nehézségek és kockázatok ellenére sem hagyja el Hazáját, pedig rendkívüli értelmi képességei és a Vatikánban szerzett tekintélye miatt valószínűleg megtehetette volna, hogy tudományos karriert fusson be Rómában.

A vértanúságot tiszta szívvel, erős, bátor férfihoz méltó módon vállalta, szilárd hite segítette a gyilkos kistarcsai megpróbáltatásokban.

A kommunista diktatúra egyházellenes tobzódásának áldozata lett csaknem hatvan évvel ezelőtt Meszlényi Zoltán esztergomi segédpüspök. „Bűne” mindössze annyi volt, hogy egyháza törvényei szerint Mindszenty József hercegprímás letartóztatása után elfoglalta az érseki helynöki posztot, melyre az arra hivatott káptalan választotta meg. Rákosi állambiztonsági szervei a kistarcsai internálótáborba hurcolták, és ott a válogatott kínzások következtében egy éven belül elhunyt. Vértanúságának tényét tavasszal ismerte el hivatalosan XVI. Benedek pápa, ennek nyomán 2009. október 31-én, Esztergomban ünnepélyesen boldoggá avatták Meszlényi Zoltánt.

„Krisztus hű pásztoraként a hitet és az egyházunk iránti hűséget nem tagadom soha. Isten engem úgy segéljen!” – ezekkel a szavakkal zárta székfoglalóját Meszlényi Zoltán esztergomi érseki helynök, miután Mindszenty József hercegprímást 1948 karácsonyán letartóztatták, majd koncepciós perben elítélték, a kinevezett helynököt, Drahos Jánost pedig megölték. Az egyházjognak és a káptalan döntésének megfelelően Meszlényi került a posztra. A kiépülő kommunista diktatúra másvalakit képzelt a helyére. Név szerint a később nagy politikai karriert befutó Beresztóczy Miklóst, aki Meszlényi szerint csupán „báb lett volna a kormány kezében”. Rákosi Mátyás pártfőtitkár a szerzetesek elhurcolásának körülményeiről panaszt tevő püspököknek egy alkalommal a kormánnyal szembeni ellenséges cselekedetnek minősítette, hogy a székeskáptalan Meszlényit választotta helynöknek. Mindezt megtoldotta olyan képtelen állításokkal, mint például hogy a bezárt kolostorok celláiban a horogkereszteken kívül hatvan példányt találtak Hitler Mein Kampfjából, erőszakos térítéssel vádolta az apácákat, s hitet tett „a háborúra uszító ötödik hadoszlop”, vagyis a „klerikális reakció” felszámolása mellett. Meszlényi nem ijedt meg a fenyegetésektől, egyik legfontosabb feladatának tekintette, hogy – miként arról Magyar Erzsébet nemrég megjelent Ki volt Meszlényi Zoltán? – Mozaikok egy vértanú püspök életéből című könyvében beszámol – áttekinthesse és rendezze a deportált szerzetesek helyzetét. Az utolsó csepp a pohárban az volt, amikor a Ferences Szegénygondozó ludányi anyaházába összezsúfolt, mindenüktől megfosztott szerzetesnővéreket személyesen is felkereste. Miután 1950. június 29-én az állambiztonsági szervek emberei elhurcolták a helynököt, esztergomi lakását kifosztották, ékszereit, egyházi ruháit is elvitték. Meszlényit először a budapesti gyűjtőfogházba, majd a kistarcsai internálótáborba vitték, ott elkülönítve őrizték – és kínozták. Kovács János tarnaleszi káplán, aki Meszlényivel egy időben volt a kistarcsai tábor „vendége”, Hetényi Varga Károly Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában című kötetében így mutatta be a börtönviszonyokat: „Ami a bánásmódot illeti, kifejezetten büntető jellegű volt. Minden: a tábori fegyelem, az örök fellépése, magatartása, beszédmódja, a karácsony és ünnepek előtti késő esti zaklatások, káromkodások, az udvaron felállított latrinajárás, poloskák. Kosztunk elég hiányos volt, mindnyájan lesóványodtunk. Állandóan éhezünk.” Az érseki helynöknek éjjel-nappal, őszi szélviharban, téli fagyban nyitva kellett tartania cellája ablakát, őrői szadista módon bántalmazták, gyakoriak voltak a vesére mért rúgások és botütések. Egy rabtársa később felidézte, hogy amikor halkán kifejezte részvétét a püspöknek, Meszlényi az égre emelve ujját csak annyit mondott: „Ő többet szenvedett.” Mindeközben még a letartóztatás tényéről sem jelent meg nyilvánosan semmiféle híradás, ahogyan a főpap elleni vádemelésről sem számoltak be a lapok. Ez utóbbira egyébként végül is nem került sor, mert a kegyetlen kínzások, a gyilkos, sorozatos ütlegetések következtében Meszlényi Zoltán 1951. márciusában elhunyt. Először jeltelen sírba tették, s csak a sírásónak köszönhető, hogy megfigyelte, hova helyezték, majd keresztet készített, rajta a püspök nevével és évszámával. Halotti anyakönyvezését csak évekkel később 1953-ben végezték el, hamis adatokkal. Hamvait a Rákoskeresztúri új köztemetőből, csak sok évvel később, 1966-ban kerültek földi maradványai örök nyugalomba az esztergomi bazilikában.

